

บทบาทคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวก กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

The Role of the Election Commission in the Administration of Justice, the Election Process for Members of the House of Representative

ณัฐวุฒิ วงศ์เนียม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Natthawut Wongneam

Faculty of Law at Thammasat University Phrachan Road Phra Nakhon District

Bangkok 10200

E-mail : natthawut-law@hotmail.com

บทคัดย่อ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระ องค์กรหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีหน้าที่และอำนาจในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สืบสวนหรือไต่สวน รวมทั้งใช้อำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ เป็นการใช้อำนาจในทางกฎหมายมหาชน โดยให้อำนาจเสร็จเด็ดขาดในองค์กร อันขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักแบ่งแยกอำนาจ ต้องตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรตุลาการและภาคประชาชน หลักการจัดการเลือกตั้งโปร่งใส ตรวจสอบได้ สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะการจัดการเลือกตั้งถือว่าเป็นการบริหารจัดการเลือกตั้งอันเป็นการอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง

กระบวนการเลือกตั้ง เป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ในการใช้อำนาจตามกฎหมายมหาชน พบว่า การใช้ อำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขาดเครื่องมือในการตรวจสอบภายใน องค์กรและแนวทางปฏิบัติระหว่างองค์กรมีความแตกต่างกัน แม้จะให้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อองค์กรตุลาการ ย่อมทำให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียโอกาสแข่งขันทางการเมืองประกอบกับการกำหนด คุณสมบัติเข้มข้นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถือเป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการคัดกรอง บุคคลเข้าสู่อำนาจ จากการใช้อำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด เป็นกระบวนการยุติธรรม

คดีเลือกตั้งในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยใช้หลักการรับฟังพยานหลักฐานในระบบไต่สวนฟังความทุกฝ่าย โดยได้กำหนดระเบียบในองค์กรเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ คำวินิจฉัยชี้ขาดไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ กระบวนการขั้นตอนนี้ให้หลักพิจารณาต่อเนื่องรวดเร็วและเป็นธรรม แม้กำหนดกรอบระยะเวลา แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีช่องว่างกฎหมายให้สืบสวนหรือไต่สวนล่าช้า ประวิงเวลา เกิดผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกและไม่สอดคล้องในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็ว ทำให้คำวินิจฉัยชี้ขาดมีความล่าช้า ศาลปกครองไม่อาจเข้ามาตรวจสอบในการดำเนินการล่าช้าได้ การใช้อำนาจในการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นนวัตกรรมและเครื่องมือใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิมก่อนประกาศผลเลือกตั้ง ให้อำนาจสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการชั่วคราวระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือใบสั่ง เป็นการใช้อำนาจถึงตุลาการและเสร็จเด็ดขาดในองค์กร อาจเป็นข้อดีในการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยเร็ว เสร็จเด็ดขาดในองค์กร แต่องค์กรตุลาการไม่อาจเข้าไปตรวจสอบได้ ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจเนื่องจากองค์กรคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ องค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระนาบเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถูกตรวจสอบจากองค์กรหนึ่งเพื่อยับยั้งการใช้อำนาจอีกองค์กรหนึ่ง ส่วนการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ๆ หรือใบคำ เป็นมาตรการจำกัดสิทธิและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งให้ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิดความเกรงกลัว เสมือนประหารชีวิตทางการเมืองและอาจถูกดำเนินคดีอาญาอีกประการหนึ่ง ปัญหาระยะเวลาในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการออกแบบระยะเวลาจะต้องสัมพันธ์กันโดยตรงกับการเรียกประชุมสภาครั้งแรกเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่และเพื่อป้องกันสูญญากาศทางการเมือง การกำหนดระยะเวลาประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่กระทบกับผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการเลือกตั้ง เป็นเพียงการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ตัดหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปและไม่กระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งในการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยองค์กรตุลาการให้อำนาจศาลฎีกาออกกระเปาะที่ประชุมใหญ่เพื่อบังคับใช้คดีเลือกตั้งไม่ผ่านกระบวนการตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติและปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายวิธีพิจารณาและคดีเลือกตั้งที่องค์กรตุลาการนำมาใช้เพื่อเป็นมาตรฐานในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) การใช้อำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรให้มีเครื่องมือตรวจสอบภายในองค์กร โดยเฉพาะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพื่อรองรับการตรวจสอบคุณสมบัติที่เข้มข้นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แนวทางในการตีความระหว่างองค์กรควรเป็นไปทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือส่วนมวลงชนิดใด ๆ เพื่อป้องกันความสับสนของผู้มีส่วนได้เสียและแนวทางปฏิบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง

(2) การใช้อำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อ ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 หมวด 4 ว่าด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนที่ 3 การสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ มาตรา 61/1

(3) การใช้อำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวนหรือวินิจฉัยชี้ขาด ควรเพิ่มบุคลากรในองค์กรเจ้าพนักงานสืบสวนและไต่สวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนหรือการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 การสืบสวนหรือไต่สวนที่มีความล่าช้าไม่อาจตรวจสอบโดยศาลปกครอง ขัดหลักการแบ่งแยกอำนาจตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ควรวางระเบียบฯ ให้กระชับอยู่ในกรอบระยะเวลาไม่อาจขยายระยะเวลาได้ไม่ว่าในกรณีใดๆ ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งโดยการพิจารณารวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม

(4) กระบวนการตามขั้นตอนสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรให้ทั้งผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง การวิเคราะห์สำนวนในชั้นคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้ง หากเห็นว่าสำนวนไม่สมบูรณ์ และมีความเห็นสั่งสืบสวนหรือไต่สวนเพิ่มเติม ควรกำหนดกรอบระยะเวลาให้แน่นอนเพื่อป้องกันประวิงเวลา

(5) การใช้อำนาจในการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง (ใบส้ม) ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 225 วรรคสอง และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 132 วรรคสอง

(6) การใช้อำนาจโดยองค์กรตุลาการในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบดำ) ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 235 วรรคสี่

(7) การใช้อำนาจในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 85 วรรคท้ายและแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 127 วรรคหนึ่ง

(8) การใช้อำนาจตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยองค์กรตุลาการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 226 วรรคท้าย โดยบัญญัติให้การพิจารณาของศาลฎีกาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ปัจจุบันศาลฎีกาได้ออกระเบียบว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ซึ่งไม่ได้ผ่านกระบวนการกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติและไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดวิธีพิจารณาคดีและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง อันเป็นกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง เห็นควรให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง พ.ศ.... เพื่อมาบังคับใช้ให้เป็นกฎหมายเฉพาะต่อไป

คำสำคัญ : การเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง บทบาทและอำนาจหน้าที่

Abstract

Election Commission It is an independent electoral organization. political neutrality The Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, stipulates that the Election Commission has the duties and powers to organize or conduct an election of members of the House of Representatives. Supervise and supervise elections to be honest and fair. For this purpose, he shall have the power to investigate or investigate as necessary or as he deems appropriate. When the results of an investigation or inquiry or when witnessing an act with reasonable grounds to suspect that the election was not honestly or just to have the power to order, suspend, inhibit, amend or canceling elections and ordering elections to be conducted in some or all polling stations before the announcement of the election results If there is evidence to believe that the election was not honestly or just The Election Commission shall have the power to order a new election in such polling station or constituency. i f the offender is a candidate for election or acknowledging the actions of others The Election Commission shall temporarily suspend the right to stand for election for a period not exceeding one year. When there is evidence to believe that such person has acted or witnessed the act of another person in a dishonest or just manner. and to authorize the Supreme Court to consider and adjudicate the revocation of the right to stand in an election or to revoke the right to vote.

The results showed that, Before the election of members of the House of Representatives to empower the Election Commission to examine the qualifications of candidates for the election of members of the House of Representatives If the list of candidates for the election is not conrmed before the list is announced A candidate for election shall have the right to appeal the order to the Supreme Court. If the prohibited qualifications are found before the election of members of the House of Representatives, the Election Commission has the power to revoke the right to stand in an election. It was found that there were no tools to check candidate qualifications within the organization. Must coordinate audits between government and intergovernmental organizations as a result, fact checks may be inaccurate. There are differences in the approach to interpreting qualification between the user organization and the judicial body, for example, in the case of ownership or shareholder in any newspaper or mass media business.

Cases of investigation or inquiry and judgment According to the rules of the Election Commission on Investigation or Investigation and Judgment B.E. 2561 (2018), it was found that There are several stages of investigative or investigative processes. investigative and investigative ofcer

Election Director for Constituency Secretary-General of the Election Commission the Subcommittee on Problems or Disputes and the Election Commission The investigative or inquiry period allows for an extension of time. causing multiple delays as well as to empower the subcommittee to diagnose problems or disputes to have an opinion in the case of an investigation that an incomplete case has the power to return an election case le to the Secretary-General of the Election Commission for further investigation or inquiry before proposing the case for a nal decision. even to be fair giving an opportunity to hear facts from all parties but there is no denite time limit for the extension of the investigation period or after the second extension hearing. causing delay in the case le, resulting in inability to make a nal decision before the announcement of the results of the election of members of the House of Representatives.

Using the power to revoke the right to stand in an election or to revoke the right to vote in an election, it was found that before the announcement of the election results The Election Commission suspends the right to stand in an election for no more than one year and orders a new election (orange card). The order is nal. It is an advantage to exercise quasi-judicial powers and control the election of members of the House of Representatives within the organization. but may affect the rule of law and the principle of separation of powers in checks and balances between organizations between the judicial body and the independent body (Election Commission).

As for the use of the power to revoke the right to stand for election (yellow card) or revoke the right to vote (red card - black card), it was found that in the case of revocation of the right to vote (red card - black card) it was an elevated level in the suppression of corruption. Screening people before entering political power If the Election Commission submits a petition to the Supreme Court to revoke the right to stand for election or revoke the right to vote If the Supreme Court revokes the right to stand in an election in any case (black card) under section 235 paragraph four, that person has no right to stand in an election of a member of the House of Representatives and has no right to hold any political position. As a result, the right to political liberties is forever restricted.

One more thing Announcement of the results of the election of members of the House of Representatives Election Commission Apply preliminary checks and announce election results asap. have reason to believe Election results are honest and fair. and not less than ninety-ve percent of all constituencies but not later than sixty days from the date of the election. The results of the investigation found that Preliminary examination criteria based on unofcial electoral results and electoral inspectors'

report data in conjunction with any other information for consideration in the announcement of election results. If found to object to the election results Election Commission Regulations on Investigation or Investigation and Judgment B.E. 2018 must be carried out. Both the timeline for announcing election results within sixty days of the election date must be directly related to the convocation of the 1st parliament in order to prevent a political vacuum. After the expiration of the sixty-day period, the Election Commission shall certify the results of every election. It does not deprive the Election Commission of duties and powers to conduct investigations, inquiry and diagnosis in the case of corruption in an election or an election that does not proceed with honesty or fairness in the case of objecting to the election results As a result, the period of consideration is not directly related to the timing of the announcement of election results and the process of investigation or inquiry and decision of the Election Commission. thus, certifying 1st and revoking the right to stand in an election or revoking the right to vote later.

Recommendations as follows:

1. examination of qualifications for election of members of the House of Representatives; There should be a dedicated internal audit tool to increase efficiency and not be inaccurate to support the rigorous qualification under the 2017 Constitution. Including the guidelines for interpretation of the Election Commission should be in line with the judicial body specifically determined as the owner or shareholder of the newspaper or any public interest. It should be made clear whether it is a general purpose or a specific purpose so that the disqualifiers do not lose political opportunities.
2. Examination of qualifications of candidates for the House of Representatives on a list of names Should amend the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives, B.E. 2561, Chapter 4, on Candidates, Part 3, Applying for an Election on a Party List, Section 61/1
3. investigating or investigating or adjudicating Personnel in the agency who will act as investigative and investigative officers should be added according to the Election Commission Regulations on Investigations or Investigations and Judgments B.E. 2561 and its amendment (No. 2). 2020, the investigation and inquiry period within 20 days and can be extended twice, each time not exceeding 15 days. With no more than 3 periods remaining, submit an application for an extension of time with reasons. while waiting for orders for further investigations and investigations. This opens a channel to extend the period of investigation and inquiry. If the time period is clearly specified and the investigative and investigative powers are given and the period is extended not more than two times As a result, investigations or investigations and judgments are made faster.

4. the process in accordance with the procedure for investigating or investigating and adjudicating at the level of the Election Commission; using the inquiry system Opportunities should be given to all parties to access justice in election cases. by allowing both the petitioner and the respondent to bring evidence into the case for a fair hearing of all parties as for the process of analyzing rhetoric in the subcommittee for ruling out problems or arguments before submitting them to the Election Commission for a nal decision. If the idiom is incomplete Election Commission Regulations on Investigations The 2018 Investigation and Decision-Making Period should be clearly dened in order to prevent delays.

5. The revocation of the right to stand in an election before the announcement of the election results (orange card) should be amended to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 225, paragraph two, and amend the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives, B.E. 2561 Section 132 paragraph two.

6. The revocation of the right to vote (black card) should be amended to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 235, paragraph four.

7. announcement of election results Should amend the Constitution of the Kingdom of Thailand, Section 85, the last paragraph, and amend the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives, B.E. 2018, Section 127, paragraph one.

8. Examination by a judicial body According to section 226 of the Constitution, the last paragraph by which the Supreme Court's consideration shall be in accordance with the rules of the general meeting of the Supreme Court. At present, the Supreme Court has issued the Rules for Consideration and Judgment on the Right to Candidate for Election and the Revocation of Candidate Rights in Election of Members of the House of Representatives, 2018. which has not been enacted by the legislature and there is no specic law stipulating the procedure for trial and ruling on electoral cases. which is a judicial process in election cases deemed appropriate to enact an Act on Consideration and Judgment of Election Cases BE.....to come into force to be international.

Keywords : Election, The Election Commission, Role and authority

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดองค์การจัดการเลือกตั้งที่เป็นกลางทางการเมืองและบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ โดยมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งมีอำนาจในการปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมและมีอำนาจเต็มในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้¹ ต่อมาเกิดรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายหลังเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) เกิดรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยยกระดับการปราบปรามทุจริตให้เข้มข้นขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งโดยได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต่อศาลฎีกา ต่อมาเกิดรัฐประหารอีกครั้ง ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เกิดรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นกลางทางการเมือง การปฏิรูปทางการเมืองครั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปราบโกงได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างคณะกรรมการการเลือกตั้งใหม่ จากจำนวน 5 คน มาเป็นจำนวน 7 คน ยกเลิกคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมาเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งมีอำนาจเฉพาะป้องกันปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งเชิงรุก และรายงานให้กรรมการการเลือกตั้งทราบ ไม่มีอำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งในการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้เพิ่มประเด็นให้มีหน้าที่และอำนาจให้กรรมการการเลือกตั้งคนเดียวในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดได้ รวมทั้งเพิ่มเครื่องมือกลไกในการปราบปรามการทุจริต กล่าวคือเพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนประกาศผลเลือกตั้ง ให้อำนาจในการสั่งระงับสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี (ใบส้ม) ตามมาตรา 225 วรรคหนึ่งประกอบมาตรา 224 (4) คำสั่งเป็นที่สุด และเพิ่มการใช้อำนาจตามบทบัญญัติไว้ในหมวด 12 ส่วนที่ 4 มาตรา 235 วรรคสี่ ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด ๆ (ใบดำ) ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เสมือนหนึ่งเป็นการประหารชีวิตทางการเมือง แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจระนาบเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ หลักนิติรัฐและหลักแบ่งแยกอำนาจ การใช้อำนาจหนึ่งจะต้องมีอำนาจหนึ่งมายับยั้ง กรณีให้ใบส้มคำสั่งเป็นที่สุด ขัดต่อหลักโปร่งใส ตรวจสอบได้ อันเป็นหลักตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรตุลาการ และการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมทั้ง

¹ สถาบันพระปกเกล้า, รายงานวิจัยบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2540) 58.

การกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด มีช่องว่างกฎหมาย ให้ขยายระยะเวลา ทำให้จำนวนคดีเลือกตั้งล่าช้า รวมทั้งการประกาศผลเลือกตั้ง เป็นช่องว่างกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับกลไกรัฐสภาในการเรียกประชุมครั้งแรกเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อให้กลไกระบบรัฐสภาเดินหน้าได้ การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยรวดเร็วตามหลักการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสุจริตและเที่ยงธรรม จากความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน และความสำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกระบวนการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งศึกษาปัญหากระบวนการเลือกตั้งโดยมุ่งเน้นปัญหาในเชิงปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง รวมถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการเลือกตั้ง และทำให้การบังคับใช้กฎหมายในภาคปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

สมมติฐานของการศึกษา

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีหน้าที่และอำนาจในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการชั่วคราว เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและสั่งให้จัดเลือกตั้งใหม่ ผลการใช้ อำนาจดังกล่าวย่อมเป็นที่สุด ไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้ ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจถึงที่สุด การสั่งระงับสิทธิดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถลงสมัครใหม่ได้ อาจเป็นข้อดีที่การใช้ อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเบ็ดเสร็จ

ในองค์กรและการจัดการเลือกตั้งโดยเร็ว แต่ขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักการแบ่งแยกอำนาจเพราะคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระ ระบุว่าเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ผลการใช้อำนาจ
ดังกล่าว องค์กรตุลาการไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจได้ ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ให้อำนาจ
คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดในการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสั่งให้
เลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง)หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง - ใบดำ) หากศาลฎีกาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด ๆ (ใบดำ)
ส่งผลให้ตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ
ผลผลิตรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งเพื่อถ่วงดุลบุคคลเข้าทำหน้าที่เป็นตัวแทน
ประชาชน เกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือ
เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ประกอบพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ใน
ประเด็นการใช้อำนาจตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัจจุบันคณะกรรมการ
การเลือกตั้งมีเครื่องมือตรวจสอบภายในองค์กรหรือไม่อย่างไร มีแนวทางการตีความคุณสมบัติระหว่างองค์กร
เป็นไปทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะคุณสมบัติเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือ
สื่อมวลชนใด ๆ ส่วนประเด็นการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจ
ตามรัฐธรรมนูญ โดยออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน การไต่สวน และวินิจฉัยชี้ขาด
พ.ศ. 2561 โดยกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการสืบสวนหรือไต่สวนโดยมีกระบวนการกลั่นกรองหลายชั้น
แม้กำหนดระยะเวลาสืบสวนหรือไต่สวนไม่เกินยี่สิบวัน ขยายระยะเวลาได้สองครั้งและครั้งละสิบห้าวัน แต่ยัง
เปิดช่องให้คณะกรรมการสืบสวนหรือไต่สวนให้ขยายระยะเวลา รวมทั้งในชั้นคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหา
หรือข้อโต้แย้ง การวิเคราะห์สำนวน หากพบว่า สำนวนไม่สมบูรณ์ ให้อำนาจในการสั่งสืบสวนหรือไต่สวน
เพิ่มเติมได้ โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้แน่นอน ส่งผลให้การสืบสวนหรือไต่สวนมีความล่าช้า ส่วนประเด็น
การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แยกให้เห็นว่าการใช้อำนาจดังกล่าวขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักแบ่งแยกอำนาจ
หรือไม่ ซึ่งให้เห็นถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรตุลาการ ทั้งปัจจุบัน การพิจารณาของศาลฎีกาให้
อำนาจองค์กรตุลาการตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยไม่ผ่านกระบวนการตราของฝ่ายนิติบัญญัติ
และยังไม่มีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาและคดีเลือกตั้งมาบังคับใช้ อีกประการหนึ่ง ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญใช้หลักเกณฑ์เงื่อนไขใด
และกรอบระยะเวลาหกสิบวัน สอดคล้องกับฝ่ายนิติบัญญัติเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหรือไม่ ทั้งนี้ กระบวนการ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ
ส่งผลให้เป็นอำนาจความยุติธรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีความเป็นกลางทางการเมือง
โปร่งใส ตรวจสอบได้หรือไม่ เพียงใด

ขอบเขตของการศึกษา

งานศึกษาวิจัยฉบับนี้ จำกัดขอบเขตการศึกษาเอาไว้ที่ปัญหาของรูปแบบและการใช้อำนาจตามกระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นบทบาทอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา หาความเหมาะสมในการกำหนดแนวทาง รูปแบบและการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้การพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง รวมทั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นเอกภาพในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักการแนวคิทธฤษฎีกระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการการจัดการเลือกตั้งโดยบริสุทธิ์และยุติธรรม หลักความชอบด้วยกฎหมาย และหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นให้ลดระดับความรุนแรงและสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นกับสังคมต่อไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการทฤษฎีด้านกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ทำให้ทราบกระบวนการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนถึงประกาศผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์และปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. เพื่อทำให้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการค้นหาคำตอบที่แท้จริงเกี่ยวกับบทบาทคณะกรรมการการเลือกตั้งในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพของประเทศไทยตั้งแต่รับสมัคร

รับเลือกตั้งจนถึงประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่จากเอกสารต่าง ๆ โดยมีลักษณะการบรรยายถึงบทบาทคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เคยเกิดขึ้นในอดีตการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเลือกตั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านมา ระเบียบและประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่ออธิบายได้ว่าสภาพการณ์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้งในปัจจุบันเป็นอย่างไร และแนวโน้มความเป็นไปได้ในการพัฒนาหลักกฎหมายที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางกรอบกฎหมายและสามารถเอื้อประโยชน์สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

สภาพปัญหากระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งในช่วงก่อนที่จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต้องประสบกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตยุติธรรมและนำไปสู่ความจำเป็นในการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง² โดยที่ส่วนหนึ่งของสมาชิกรัฐสภาสะท้อนผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองและอิทธิพลท้องถิ่น และมีพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่าไม่ได้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมือง และการเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใส ซึ่งการเลือกตั้งที่ผ่านมามีแกนกลางอยู่ที่กระทรวงมหาดไทย ประชาชนเป็นเพียงผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่นหรือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งเท่าใดนัก ซึ่งจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบสภาพปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

(1) ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกระบวนการตรวจสอบขั้นตอนแรก คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 97 โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาทิ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดเพียงพรรคการเมืองเดียว เป็นเวลาดิดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลา

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง (5 เมษายน 2563) เว็บไซต์ < <https://www.ect.go.th/> >.

แก้สิบวันดังกล่าวให้ลดลงเหลือสามสิบวัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ให้ความสำคัญหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษีให้แก่อำนาจและการใช้สิทธิการเลือกตั้งทั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ โดยได้นำมากำหนดเงื่อนไขสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกประการหนึ่งได้กำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 98 แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยการยกระดับเข้มงวดตรวจสอบก่อนที่นักการเมืองระดับชาติเข้าสู่อำนาจ³

จากคุณสมบัติผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการตรวจสอบภายหลังการรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ใช้วิธีการตรวจสอบภายในองค์กรในการตรวจสอบข้อมูลความเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ข้อมูลการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ส่วนหลักฐานการเสียภาษีกับกรมสรรพากร และการตรวจสอบคุณสมบัติต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องส่งข้อมูลไปตรวจสอบกับองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่มีเครื่องมือในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครอบคลุมโดยต้องประสานงานกับหน่วยงานรัฐเพื่อทำการตรวจสอบคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามที่กำหนดห้ามไว้ ประกอบกับระยะเวลาตรวจสอบคุณสมบัติมีระยะเวลาสิบห้าวัน ก่อนประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่งผลตรวจสอบคุณสมบัติการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจคลาดเคลื่อนต่อผลการตรวจสอบและการตรวจสอบข้อมูลคุณสมบัติต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอบเขตภายในราชอาณาจักร ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไปกระทำผิดในต่างประเทศได้⁴

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบคุณสมบัติเพื่อป้องกันการใช้อำนาจกระทบสิทธิกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่งผลให้ตัดสิทธิทางการเมืองหรือจะต้องยื่นคำร้องต่อองค์กรตุลาการเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกทุกพรรคการเมือง อีกประการหนึ่ง การตีความคุณสมบัติต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งระหว่างองค์กรไม่เป็นไปทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งโปร่งใส ตรวจสอบได้หรือไม่ โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม 2562 พบว่า การตีความคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 98 (3) บัญญัติว่า เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือ

³ มนตรี รูปสุวรรณ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543) 48.

⁴ มนตรี ตันทวาริณ, คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า 2539) 19.

สื่อมวลชนใด ๆ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์กรตุลาการมีความเห็นต่างกัน โดยเฉพาะองค์กรตุลาการที่ตรวจสอบการทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ ศาลยุติธรรม (ศาลฎีกา) กับศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยแตกต่างกัน ในข้อสาระสำคัญ ที่ว่า วัตถุประสงค์ในการจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนบริษัท เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปหรือวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยโดยให้ถือวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงโดยถือวัตถุประสงค์ในประกอบกิจการแท้จริงประกอบเอกสาร งบดุลประจำปี กิจการที่เสียหายรายปีและการอนุญาตประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ เจ้าพนักงานของรัฐและการประกอบวิทยุและโทรทัศน์ ตามการขออนุญาตจากโทรคมนาคม กสทช.⁵

เพราะฉะนั้น ปัญหาการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อคัดกรองในส่วนของประวัติ ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนในการตรวจสอบ กล่าวคือ จะต้องตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบ มิให้การใช้อำนาจละเมิดสิทธิต่อบุคคลใด เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดคุณสมบัติอย่างละเอียด ยกระดับการตรวจสอบแบบเข้มข้นและถือเป็นเรื่องใหม่ อันเป็นการพัฒนาระบบตรวจสอบการเข้าสู่อำนาจรัฐ ส่วนการตรวจสอบจากใบสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ซึ่งจะต้องมีผู้รับรอง คือหัวหน้าพรรคการเมือง หากตรวจสอบพบภายหลังว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายได้ปกปิดคุณสมบัติดังกล่าว ข้างต้น และเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ย่อมที่จะถูกตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ โดยศาลฎีกาหรือศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ส่งผลให้การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ๆ ย่อมถูกตัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตลอดไป ตามมาตรา 235 วรรคสี่ รวมทั้งหากคณะกรรมการบริหารพรรคมีส่วนรู้เห็นในการปกปิดการกระทำ อาจถูกยุบพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดด้วย รวมทั้งการปกปิดคุณสมบัติในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ได้กำหนดกรณีฝ่าฝืนดังกล่าว มีโทษทางอาญา ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจถูกดำเนินคดีอาญา อันเป็นมาตรการป้องกันอีกชั้นหนึ่งเพื่อไม่ให้คนไม่ดีปกครองบ้านเมือง⁷

(2) การสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจัยชี้ขาด

การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจัยชี้ขาด รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบอำนาจกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะบุคคลเพื่อการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจัยชี้ขาด หากพิจารณาถึง การใช้อำนาจในการสืบสวน

⁵ กนก วงษ์ตระหง่าน, *การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530) 37.

⁶ ถวิลวดี บุรีกุล และ วันชัย วัฒนศัพท์, *การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี* (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2545) 25.

⁷ ชาญชัย แสงศักดิ์, *คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง* (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550) 49.

หรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด เป็นกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการเลือกตั้ง ขั้นตอนแรก ในการสืบสวนหรือไต่สวน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนหรือการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นเครื่องมือในกำหนดขั้นตอนวิธีการและหลักเกณฑ์ในการรับฟังความทุกฝ่ายในระบบไต่สวน โดยกำหนดให้มีเจ้าพนักงานสืบสวนและไต่สวน จะต้องผ่านหลักสูตรอบรมการสืบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้ความเชี่ยวชาญในการสืบสวนหรือไต่สวน โดยให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือเจ้าพนักงานที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน การไต่สวนหรือการดำเนินคดี และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรท้ายระเบียบและหลักสูตรอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร⁸

อีกประการหนึ่ง เจ้าพนักงานสืบสวนและไต่สวน ประกอบด้วยองค์คณะ จำนวน 3 คน ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน จำนวน 1 คน และคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนจำนวน 2 คน ในการออกเสียงให้ใช้วิธีลงมติเสียงข้างมาก โดยหลักเกณฑ์ในการสืบสวนหรือไต่สวน มีระยะเวลา ดังนี้ กำหนดให้มีระยะเวลาสืบสวนหรือไต่สวนไม่เกินยี่สิบวัน ขยายไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน หากการสืบสวนหรือไต่สวนยังไม่เสร็จสิ้น ในการขยายระยะเวลาครั้งที่สองเหลือระยะเวลาสามวัน ให้คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอนุญาต ระหว่างที่รอคำสั่งให้คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน ให้ดำเนินการสืบสวนหรือไต่สวนต่อไป ส่งผลให้การสืบสวนหรือไต่สวนไปโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่คดีอาญามีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสามปีขึ้นไป ในระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน สามารถฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล ครั้งละไม่เกินสิบสองวัน และไม่เกินเจ็ดครั้ง (แปดสิบสี่วัน) หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวทำให้ไม่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหา จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่ในคดีเลือกตั้งไม่ได้กำหนดระยะเวลาห้ามขยายระยะเวลา ย่อมจะทำให้สำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนรวดเร็วยิ่งขึ้น⁹

กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน ผู้อำนวยการเลือกตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะอนุกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งปัญหาว่า หากคณะอนุกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งพิจารณาสำนวนแล้วพบว่า สำนวนไม่สมบูรณ์ย่อมมีอำนาจคืนสำนวนแก่เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งไปดำเนินการสืบสวนหรือไต่สวนให้สำนวนสมบูรณ์ โดยเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบหมายให้คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนทำการสืบสวนหรือไต่สวนชุดเดิมก็ได้ เป็นการเปิดช่องให้ประวิงระยะเวลาในขั้นตอนการวิเคราะห์สำนวนก่อนที่จะเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาด ส่งผลทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง การสืบสวนหรือไต่สวน มีหลายขั้นตอน เปิดช่องให้มีการสืบสวนหรือไต่สวน

⁸ บุญศรี มิวังศ์อุโฆษ, การเลือกตั้งและพรรคการเมือง: บทเรียนจากเยอรมัน (นนทบุรี: สถาบันนโยบายศึกษา, 2542) 36.

⁹ บุญศรี มิวังศ์อุโฆษ, คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน (กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์ 2535) 42.

ใช้ระยะเวลานาน ประวิงเวลา ทำให้สำนวนคดีล่าช้าและขาดความเป็นธรรมทุกฝ่าย ประกอบกับบุคลากรขององค์กรไม่เพียงพอ ทำให้ประสิทธิภาพในการสืบสวนหรือไต่สวนและปริมาณคดีที่มีการร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งมีจำนวนมาก ไม่สัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างบุคคลกับระยะเวลาในการสืบสวนหรือไต่สวน¹⁰

อีกประการหนึ่ง ระยะเวลาในการสืบสวนหรือไต่สวนยังมีเปิดช่องว่างให้ผู้ถูกร้องที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผลการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการที่มีคะแนนเสียงชนะการเลือกตั้งประวิงเวลาในการนำพยานบุคคลมาให้อัยการไต่สวนเกินหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งทำให้มีประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปก่อน ส่งผลทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดในภายหลัง ทั้งประเด็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานสืบสวนหรือไต่สวน ยังขาดความคล่องตัวในกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น ไม่มีอำนาจในการออกหมายเรียก หมายค้น เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีขั้นตอนหลายขั้นตอน เพื่อยืดการไต่สวน ทำให้เกิดการล่าช้า หากเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องเสนอต่อพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องต่อศาล อันเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นเครื่องมือที่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็วเพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำความผิดมีความผิดหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากปัญหาการสืบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานสืบสวนหรือไต่สวนในคดีเลือกตั้ง แม้จะอาศัยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 ให้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน รวบรวมพยานหลักฐานเริ่มตั้งแต่ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งประธานและคณะกรรมการสืบสวนหรือไต่สวนเป็นองค์คณะในการสืบสวนและไต่สวนและเสนอความเห็นสำนวนต่อเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องคัดค้านและปัญหาหรือข้อโต้แย้ง วิเคราะห์สำนวนและเสนอความเห็น แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็นเรื่องคัดค้านประกาศผลการเลือกตั้ง หากผลการวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกร้องจะต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว จากสภาพปัญหาข้างต้น การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด แม้จะกำหนดให้การสืบสวนหรือไต่สวนต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ แต่กระบวนการดังกล่าวจะต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรตุลาการและภาคประชาชนการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โปร่งใส ตรวจสอบได้หรือไม่ ส่งผลให้อำนาจความยุติธรรมกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ เพียงใด¹¹

¹⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลวด นฤกุล, บทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้งให้ดีขึ้น (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2543) 74.

¹¹ ปริญญ์ นาคพิตรีย์, การจัดการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. : ปัญหาและแนวทางแก้ไข (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า 2547) 47.

(3) เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง (ใบส้ม ใบเหลือง ใบแดง ใบดำ)

การออกแบบการใช้อำนาจถึงตุลาการ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการชั่วคราว เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำความผิดของบุคคลอื่นที่มีลักษณะทุจริตหรือทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 224 (4) ประกอบมาตรา 225 เป็นการยกระดับให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งที่มีความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจโต้แย้งทางการเมือง ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (3) บัญญัติว่า ในการควบคุม กำกับ ดูแล การเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ถือเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะต้องดำเนินการสอดส่อง สืบสวน หรือไต่สวนเพื่อป้องกันและจัดการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำใดอันก่อให้เกิดความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม ในการเลือกตั้งได้ ไม่ว่าจะเป็น ระยะเวลาในระหว่างประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งก็ตาม¹² ดังนั้น ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการชั่วคราว ไม่เกินระยะเวลาหนึ่งปีและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบส้ม) ผลของการใช้อำนาจดังกล่าวย่อมเป็นเด็ดขาดและเป็นที่สุด ตามมาตรา 225 วรรคสอง ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ ถือว่าเป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเบ็ดเสร็จในองค์กร แม้เป็นข้อดี ในการจัดการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างรวดเร็ว แต่ขัดหลักแบ่งแยกอำนาจ ในการถ่วงดุลตรวจสอบและขัดต่อหลักนิติรัฐ

ส่วนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง - ใบดำ) เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายหลังประกาศผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกา พิจารณาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง อันเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจ คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยองค์กรตุลาการ การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ๆ (ใบดำ) ตามมาตรา 235 วรรคสี่ เป็นผลผลิตของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ยกระดับปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มข้น ส่งผลให้ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตลอดไป ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกรงกลัวไม่กล้าทุจริตการเลือกตั้งเพราะเป็นการ ประหารชีวิตทางการเมือง อีกประการหนึ่ง การใช้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งและการตรวจสอบโดยองค์กร ตุลาการ หากศาลฎีกาวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง) ย่อมส่งผลให้เข้าเงื่อนไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ว่า การเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ๆ (ใบดำ) ผลทางกฎหมายผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรย่อมถูกตัดสิทธิทางการเมืองตลอดไปเช่นกัน¹³

¹² กนก วงษ์ตระหง่าน (เชิงอรรถ 24) 12.

¹³ ไพฑูรย์ บุญวัฒน์, การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย, 2533) 23.

(4) การประกาศผลการเลือกตั้ง

การรวมคะแนนและการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกระบวนการสำคัญก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็ว มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด และให้ประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็วแต่ต้องไม่ช้ากว่าหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 1) พุทธศักราช 2564 มาตรา 83 มาตรา 86 และมาตรา 91 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2564 โดยแก้ไขเพิ่มเติมในระบบเลือกตั้งใหม่ จากเดิมระบบจัดสรรปันส่วนผสมบัตรเลือกตั้งใบเดียว เป็นระบบเลือกตั้งผสม โดยใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ โดยแบ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ จากเดิมจำนวน 350 คน แก้ไขเพิ่มเติมเป็น จำนวน 400 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จากเดิมจำนวน 150 คน แก้ไขเพิ่มเติมเป็นสัดส่วนลดลง จำนวน 100 คน รวมเป็น 500 คน ทั้งในมาตรา 86 กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสี่ร้อยคน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่า เป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ส่วนในมาตรา 91 การคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตามแบบบัญชีของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งรวมกันทั่วประเทศแล้วคำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมือง เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมกันข้างต้น โดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตามเกณฑ์คะแนนที่คำนวณได้เรียงลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ การออกเสียงลงคะแนน การนับคะแนน การรวมคะแนน การประกาศผลการเลือกตั้ง และการอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหาการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กฎหมายกำหนดระยะเวลาการรับรองไม่เกินหกสิบวัน เจตนารมณ์เพื่อต้องการให้ฝ่ายนิติบัญญัติในการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายในสิบห้าวัน นับแต่ประกาศผลการเลือกตั้งตามมาตรา 121 ทั้งภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่งผลให้ไม่ตัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนหรือไต่สวนหรือวินิจฉัยชี้ขาดทั้งเกณฑ์ในการตรวจสอบเบื้องต้นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งรับฟังข้อมูลรายงานผู้ตรวจการเลือกตั้งและข้อมูลข่าวสารใด ๆ ประกอบการพิจารณา ระยะเวลาหกสิบวันเป็นเพียงกรอบระยะเวลาให้คณะกรรมการตรวจสอบเบื้องต้น ดังนั้น หากการประกาศผลการเลือกตั้งกรณีที่มีการคัดค้านผลการเลือกตั้ง พบว่า การจัดการเลือกตั้งและ

ควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดภายในกรอบระยะเวลาหกสิบวัน จึงไม่อาจเสร็จสิ้นเพราะกระบวนการหลายขั้นตอน ต้องใช้ระยะเวลาพอควร ดังนั้น ตัวแปรเรื่องระยะเวลาหกสิบวันมีระยะเวลายาวไป ควรกำหนดระยะเวลาให้สั้นลง ภายในระยะเวลาสามสิบวัน เพื่อป้องกันสญญากาศทางการเมืองและเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติเรียกประชุมสภาครั้งแรกเพื่อให้ทำหน้าที่สมาชิกรัฐสภาเป็นไปตามครรลองในระบอบประชาธิปไตย¹⁴

สรุปผลการวิจัย

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรจัดการเลือกตั้งในรูปแบบองค์กรอิสระ มีความเป็นกลางทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่และอำนาจในการจัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควรเมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวน หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้งและสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วยหรือทุกหน่วย ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริตหรือเที่ยงธรรม ทั้งให้อำนาจศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากไม่รับรองรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนประกาศรายชื่อ ผู้สมัครรับเลือกตั้งย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไปยังศาลฎีกาได้ หากตรวจสอบพบคุณสมบัติต้องห้ามก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง พบว่า ไม่มีเครื่องมือในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งภายในองค์กร ต้องประสานการตรวจสอบระหว่างองค์กรระหว่างภาครัฐ ส่งผลให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงอาจคลาดเคลื่อน แนวทางการตีความวินิจฉัยคุณสมบัติระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจกับองค์กรตุลาการมีความแตกต่างกัน อาทิ กรณีเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

¹⁴ สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534) 64.

ปัญหาการใช้อำนาจตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตรวจสอบนอกจากเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญและยังใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 สาเหตุที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์คุณสมบัติผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 97 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไป โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 45 (2) กำหนดให้ต้องแสดงพยานหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นเวลาสามปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง อาทิ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ให้ใช้หลักฐานใบเสร็จการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระหว่างปีภาษี 2559, 2560, 2561 เว้นแต่ หากไม่ได้เสียภาษีเงินได้ ให้ทำหนังสือยืนยันการเสียภาษีพร้อมระบุสาเหตุนั้นด้วย ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบถึงการประกอบสัมมาอาชีพก่อนสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นพลเมืองที่ดีที่จะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ หากเปรียบเทียบต่างประเทศ ในประเทศอังกฤษ (สหราชอาณาจักร) ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศสและประเทศภาคพื้นยุโรปอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่กระนั้นเลย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยกระดับการปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มข้นและได้กำหนดคุณสมบัติในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าสู่อำนาจและได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในมาตรา 98 ไว้เพื่อป้องกันอีกชั้นหนึ่งเพื่อถ่วงปรองปรัดในการเข้าสู่อำนาจในการทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งห้ามเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนใด ๆ ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่สามารถเป็นเจ้าของสื่อมวลชนหรือถือหุ้นหนังสือพิมพ์โทรทัศน์หรือสื่อมวลชนใด ๆ อันเป็นพัฒนาการแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งไม่เคยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสถานะความเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ซึ่งเคยบัญญัติข้อห้ามเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเท่านั้น แม้รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในระบอบประชาธิปไตยให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค แต่เงื่อนไขในการจำกัดสิทธิเพื่อป้องกันถ่วงถ่วงคุณสมบัติก่อนเข้าสู่อำนาจ คุณสมบัติมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ถือเป็นเงื่อนไขและเป็นนวัตกรรมใหม่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องใช้เครื่องมือตรวจสอบเฉพาะในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ทั้งความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐในการตรวจสอบจะต้องมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะการสมัครและได้รับหมายเลขทำให้มีโอกาสที่จะเข้าสู่สนามแข่งขันกันในการหาเสียงก่อน หากถูกตัดสิทธิเพราะตรวจสอบคุณสมบัติคลาดเคลื่อน ย่อมเสียโอกาสทางการเมือง แม้กฎหมายจะกำหนดขั้นตอนให้ใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาในระยะ

สั้นก็ตาม แต่ย่อมที่จะตัดโอกาสทางการเมืองเพราะถือว่าถูกตัดสิทธิทางการเมือง อีกประการหนึ่ง การตีความคุณสมบัติลักษณะต้องห้าม ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปคราววันที่ 24 มีนาคม 2562 เกิดปัญหาการตีความเรื่องความเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ องค์การคณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์การตุลาการ ระหว่างศาลฎีกาและศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยแตกต่างกัน ซึ่งการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยย่อมเด็ดขาด ผูกพัน รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระและหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 211 วรรคท้าย ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์การอิสระองค์การหนึ่ง และศาลยุติธรรมจะต้องถือตาม แม้จะเป็นเรื่องใหม่ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นปัญหาการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจอ้างกล่าวย่อมถูกตรวจสอบจากองค์กรตุลาการ เป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายมหาชนนั่นเอง

ปัญหาการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 224 ให้น้ำที่และอำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนหรือไต่สวนเท่าที่จำเป็นหรือที่มีเหตุอันสมควร อันเป็นกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งขั้นแรก ที่ภายในองค์กรคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบเพื่อใช้อำนาจตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ผลของการวิจัยพบว่า การสืบสวนหรือไต่สวนมีหลายขั้นตอน ได้แก่ เจ้าพนักงานสืบสวนและไต่สวน ผู้อำนวยการเลือกตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะอนุกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งในระเบียบดังกล่าวได้กำหนด เจ้าพนักงาน บัณฑิตประจำตัวเจ้าพนักงาน คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คำร้อง เหตุอันควรหรือความที่ปรากฏการตรวจมูลกรณี การสืบสวน การไต่สวน และการสอบสวน การแจ้งข้อกล่าวหา และสิทธิแก้ข้อกล่าวหา การสืบสวนหรือไต่สวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง การรวมเรื่อง การแยกเรื่อง และการถอนคำร้อง การสอบสวน การพิจารณาและวินิจฉัย คณะอนุกรรมการวินิจฉัย การพิจารณาสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการพิจารณาและวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เหล่านี้ได้กำหนดในระเบียบฉบับดังกล่าว ส่งผลให้ระยะเวลาใช้อำนาจสืบสวนหรือไต่สวน โดยคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนได้กำหนดให้สืบสวนหรือไต่สวนภายในยี่สิบวัน โดยขยายได้สองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน หากสืบสวนหรือไต่สวนไม่เสร็จสิ้น ให้อำนาจคณะกรรมการไต่สวนหรือสืบสวนขยายระยะเวลาพร้อมกับแสดงเหตุผลและความจำเป็นกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในระหว่างรอคำสั่ง ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนต่อไปจะเห็นได้ว่า ระเบียบฉบับดังกล่าวได้เปิดช่องให้มีการสืบสวนหรือไต่สวนโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา แตกต่างกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรณีความผิดอาญาอัตราโทษจำคุกเกินสามปี ให้อำนาจพนักงานสอบสวนฝากขังได้ครั้งละสิบสองวัน ไม่เกินเจ็ดครั้ง หากพ้นกำหนดระยะเวลาทำให้ไม่มีอำนาจควบคุมตัว ศาลจะต้องปล่อยตัวไป หากกำหนดกรอบระยะเวลาที่แน่นอน หากมีความจำเป็นที่จะต้องขยายระยะเวลาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลายี่สิบวัน

ให้มีอำนาจให้ขยายระยะเวลาสองครั้ง ครั้งละสิบห้าวัน หากพ้นกำหนดระยะเวลาไม่มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวน ส่งผลให้คณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน วางกรอบระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงก่อนลงมติ และการขยายระยะเวลา อาจต้องคำนวนคดีเลือกตั้งเพื่อมิให้หมดอำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวน เหมือนกับ พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับทำให้สำนวนไม่ล่าช้า แม้ในการ กำหนดระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน การไต่สวน และวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 ในส่วนของ คณะอนุกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้ง ใช้อำนาจในการวิเคราะห์สำนวน ตรวจพบว่า สำนวนไม่สมบูรณ์ ย่อมมีอำนาจสั่งให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนหรือไต่สวนเพิ่มเติมได้ หากพิจารณา ถึงระเบียบฉบับดังกล่าว ไม่ปรากฏว่า การสืบสวนหรือไต่สวนเพิ่มเติม มีกำหนดระยะเวลาเท่าใด ส่งผลต่อ การอำนวยความสะดวกในกระบวนการเลือกตั้งเพราะความล่าช้า คือ การปฏิเสธความยุติธรรม ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งได้กำหนดหลักเกณฑ์เปิดโอกาสรับฟังความทุกฝ่าย จะต้องให้ผู้ถูกร้อง แสดงพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ อันเป็นการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม แม้จะไม่ใช้คดีอาญา แต่กรณีถูกกล่าว หว่ากระทำความผิดในคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 อันมีโทษทางอาญา

อีกประการหนึ่ง ผลการสืบสวนหรือการไต่สวน ส่งผลการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการ วินิจฉัยชี้ขาดเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเร็วและไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าโดยไม่เกินระยะเวลาหก สิบวัน เป็นการกำหนดระยะเวลาไว้โดยชัดแจ้งตามปีปฏิทิน ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตาม รัฐธรรมนูญในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สัมพันธ์กันโดยตรงกับมาตรา 121 นับแต่ วันประกาศผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกเพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติ สาเหตุ เป็นเช่นนี้ ต้องการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและควบคุมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในขณะเดียวกัน การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ การเลือกตั้งในการดำเนินการสืบสวนหรือไต่สวน จะต้องกระทำโดยรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรมทุกฝ่าย ที่สำคัญ โปร่งใสและตรวจสอบได้จากองค์กรตุลาการและภาคประชาชนตามหลักนิติรัฐและการแบ่งแยกอำนาจ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่ง ระบุว่าเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและ ฝ่ายตุลาการ จะต้องให้องค์กรหนึ่งตรวจสอบและยับยั้งการใช้อำนาจอีกองค์กรหนึ่ง ตามโครงสร้างการเมืองการ ปกครองไทยในระบบรัฐสภา อันเป็นกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ

ปัญหาการใช้อำนาจเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ก่อน ประกาศผลเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราวไม่เกินหนึ่งปีและสั่งให้ เลือกตั้งใหม่ (ใบส้ม) คำสั่งเป็นที่สุด เป็นข้อดีใช้อำนาจถึงตุลาการและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรอย่างเบ็ดเสร็จภายในองค์กร แต่อาจส่งผลขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักแบ่งแยกอำนาจ ในการตรวจสอบ และถ่วงดุลระหว่างองค์กร ระหว่างองค์กรตุลาการกับองค์กรอิสระคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นกระบวนการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งแยกได้ สองกรณี คือ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งและภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ผลวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ยกระดับการปราบปรามการทุจริตและตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำทุจริต โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจก่อนประกาศผลการเลือกตั้งให้เสร็จเด็ดขาดภายในองค์กร เพื่อให้จัดการเลือกตั้งโดยเร็วโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้แก่ การใช้อำนาจในการสั่งให้ระงับสิทธิการสมัครเลือกตั้งไว้เป็นการชั่วคราวไม่เกินหนึ่งปีและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือใบส้ม เป็นนวัตกรรมใหม่ที่สร้างเครื่องมือให้กับองค์กรคณะกรรมการการเลือกตั้งในการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ ผลของการใช้อำนาจให้ใบส้มดังกล่าว ย่อมเป็นเด็ดขาด อาจเป็นข้อดีทำให้การใช้อำนาจจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเบ็ดเสร็จในองค์กรและจบในองค์กร แต่เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระ องค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ ตามโครงสร้างการเมืองการปกครองในระบบรัฐสภา ะนาบเดียวกับองค์กรอิสระอื่น อาทิ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และระนาบเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ตามหลักนิติรัฐและหลักแบ่งแยกอำนาจ จะต้องถ่วงดุลและตรวจสอบอำนาจซึ่งกันและกัน และให้อำนาจหนึ่งยับยั้งอำนาจอีกอำนาจหนึ่ง เพราะฉะนั้น การใช้อำนาจเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมขัดต่อหลักนิติรัฐและแบ่งแยกอำนาจ การใช้อำนาจขององค์กรแต่ละองค์กรตามระบบรัฐสภาย่อมถูกตรวจสอบการใช้อำนาจ ดังนั้น การใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งโดยยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวันและกำหนดระยะเวลาให้ศาลฎีกาพิจารณาโดยเร่งด่วนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ยื่นคำร้อง

อีกประการหนึ่ง การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การใช้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เพิ่มเติมการใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรณีใบดำ เป็นนวัตกรรมและเครื่องมือใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการปราบโกง ยกระดับการตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตลอดไป โดยได้บัญญัติในหมวดองค์กรอิสระ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา 235 เช่นเดียวกับกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างร้ายแรงและในกรณีถูกกล่าวหาว่าร้ายวผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ได้แก่ ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตามมาตรา 235 วรรคสี่ หากพิจารณาระบอบประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพย่อมได้รับการคุ้มครอง การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของประชาชนย่อมถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมือง แต่การสร้างเครื่องมือและนวัตกรรมใหม่ในบริบทการเมืองการปกครองไทยจะต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดไป คือ การประหารชีวิตทางการเมือง แม้อีกประการหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้กระทำผิดทุจริตในคดีเลือกตั้งเกรงกลัวเพื่อมิให้กระทำผิดทุจริตซ้ำสิทธิขาดเสียก็ตาม ควรจะบัญญัติแยกระหว่างคำว่า “ไม่ร้ายแรง” เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง)

และ “ร้ายแรง” เพิกถอนสิทธิสมัครเลือกตั้ง (ใบดำ) เพราะข้อกฎหมายบทบัญญัติอยู่ในองค์กรคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่งผลให้ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับใบแดง ย่อมได้รับใบดำโดยปริยาย การสร้างเรื่องมื่อดังกล่าวให้กับองค์กรคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจเป็นข้อดีในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง แต่อาจมีผลกระทบสิทธิและละเมิดสิทธิแก่ประชาชน

ปัญหาระยะเวลาประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศผลการเลือกตั้ง มีเหตุอันควรเชื่อว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลโดยเร็วและต้องไม่ช้ากว่าหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจในการตรวจสอบผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใช้หลักเกณฑ์ การพิจารณาต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยให้ตรวจสอบเบื้องต้น โดยพิจารณาจากผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไม่เป็นทางการกับผู้อำนวยการเลือกตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และตรวจสอบข้อมูลรายงานจากผู้ตรวจการเลือกตั้งประกอบข่าวสารอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณาในการประกาศผลการเลือกตั้ง แต่จากการวิจัยพบว่า ระยะเวลาประกาศผลการเลือกตั้งและระยะเวลาในการสืบสวนหรือไต่สวน ไม่สัมพันธ์กันโดยตรง เพราะเจตนารมณ์ของการประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็ว มีผลต่อการเรียกประชุมสภาครั้งแรกภายในระยะเวลาสิบห้าวันเพื่อป้องกันสูญญากาศทางการเมืองและให้ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่ ทั้งการกำหนดจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งทั้งหมดกับระยะเวลาประกาศผลโดยเร็วไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง เป็นเพียงระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากพิจารณาถึงเหตุผลการประกาศผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมไม่ตัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนหรือไต่สวนหรือวินิจฉัย กรณีมีเหตุอันสงสัยว่ามีการกระทำโดยทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม เพราะฉะนั้น ระยะเวลาที่กำหนดไม่เป็นตัวแปรส่งผลให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมเพราะการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่สิ้นสุดไป ควรกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามสิบวันในการประกาศผลการเลือกตั้ง อีกทั้งการกำหนดระยะเวลายาวเกินกว่าเดิม ไม่ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการเลือกตั้งได้เปรียบหรือเสียเปรียบแต่อย่างใด หากแต่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดระยะเวลา จะทำให้การใช้อำนาจผิดรัฐธรรมนูญและย่อมส่งผลอาจเป็นความรับผิดชอบทางอาญาตามมา

ข้อเสนอแนะ

(1) การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรให้มีเครื่องมือตรวจสอบภายในองค์กรโดยเฉพาะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพไม่ให้คลาดเคลื่อน เพื่อรองรับการกำหนดคุณสมบัติที่เข้มข้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งแนวทางในการตีความของคณะกรรมการ

การเลือกตั้งควรเป็นไปทิศทางเดียวกันกับองค์กรตุลาการวินิจฉัยไว้ โดยเฉพาะเป็นเจ้าของและผู้ถือหุ้นในกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ควรให้ตรวจสอบให้ชัดเจนว่าเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปหรือเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อมิให้ผู้ตัดสินใจเสียโอกาสทางการเมือง

(2) แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 หมวด 4 ว่าด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง สำหรับ ส่วนที่ 3 การสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 61/1 “ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตรวจสอบแล้วเห็นว่า ผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัย ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยว่าผู้สมัครผู้นั้นมีเหตุดังกล่าว ให้มีคำสั่งยกเลิกการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นและสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งใหม่

ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง และผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย หากผู้สมัครผู้นั้นรู้อยู่แล้วว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้วปกปิดหรือไม่แจ้งข้อความจริงนั้น ให้ถือว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมและให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และเมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย”

(3) การสืบสวนหรือไต่สวนและการวินิจฉัยชี้ขาด ควรเพิ่มบุคลากรในหน่วยงานที่จะทำหน้าที่เจ้าพนักงานสืบสวนและไต่สวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนหรือการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 และการสืบสวนหรือไต่สวน กำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและไต่สวนภายในยี่สิบวันและขยายได้จำนวนสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน หากการขยายครั้งที่สอง เหลือระยะเวลาไม่เกิน 3 วัน ให้ยื่นคำร้องขอขยายระยะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระหว่างรอฟังคำสั่ง ให้มีการสืบสวนและไต่สวนต่อไป เป็นการเปิดช่องให้ขยายระยะเวลาในการสืบสวนและไต่สวน หากกำหนดระยะเวลาชัดเจนและให้มีอำนาจสืบสวนและไต่สวนและมีอำนาจขยายระยะเวลาไม่เกินสองครั้ง จะทำให้สำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดย่อมรวดเร็วยิ่งขึ้น

(4) กระบวนการตามขั้นตอนสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยใช้ระบบไต่สวนต้องให้ออกาสให้คู่ความทุกฝ่ายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งโดยให้ทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องนำหลักฐานเข้าสำนวนเพื่อรับฟังความสองฝ่าย และกระบวนการวิเคราะห์สำนวนในชั้นอนุกรรมการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งกรณีสำนวนไม่สมบูรณ์ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการสืบสวนและไต่สวนเพิ่มเติม ควรแก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบให้ชัดเจน

(5) การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้ระงับสิทธิการเลือกตั้งชั่วคราวไม่เกินหนึ่งปี (ใบส้ม) และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยคำสั่งเป็นที่สุด ทำให้องค์กรตุลาการตรวจสอบคุณสมบัติการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เป็นการจำกัดสิทธิและขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักการแบ่งแยกอำนาจ ควรกำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาได้ เพื่อตรวจสอบถ่วงดุลและคานอำนาจระหว่างองค์กรได้

โดยแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 225 วรรคสองและแก้ไข พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 132 วรรคสอง

“คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งและให้ศาลฎีกาพิจารณาคดีพิพาทภายใน 30 วันนับแต่วันที่ยื่นคำร้องต่อศาล”

(6) กรณีเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง (ใบดำ) เพื่อให้แยกให้เห็น ได้ชัดเจนระหว่างการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ระหว่างใบแดงกับใบดำ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 235 บัญญัติว่า “ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งโดยมีพฤติการณ์อย่างร้ายแรง (ตัดคำว่า ไม่ว่าในกรณีใด) ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ”

ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการตีความว่า ศาลพิพากษาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง 10 ปี (ใบแดง) แล้ว จะถูกตัดสิทธิตลอดไป (ใบดำ) หรือไม่ ทั้งขัดกับหลักการเป็นตัวแทนและเสรีภาพทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

(7) การประกาศผลการเลือกตั้ง ควรกำหนดระยะเวลาให้สั้นลง เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 85 วรรคท้าย กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อตรวจสอบเบื้องต้นแล้ว มีเหตุอันควรเชื่อว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 127 วรรคสอง ในการตรวจสอบเบื้องต้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องรับฟังรายงานของผู้ตรวจการเลือกตั้งและข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาด้วย อีกทั้งเจตนารมณ์ของการประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็ว เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติประชุมเป็นครั้งแรกและมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 121 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้มีการเรียกประชุมรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก ทั้งการประกาศผลการเลือกตั้งไม่เป็นการตัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะดำเนินการสืบสวน ไต่สวน หรือวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป เพราะปัญหาที่พบที่ผ่านมาจากการศึกษาไม่พบว่ากรณีที่มีการสืบสวนหรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด อันเป็นกระบวนการยุติธรรมคดีเลือกตั้งให้เสร็จสิ้นก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ภายใน 60 วัน ซึ่งกำหนดระยะเวลานานเกินไปอาจก่อให้เกิดสูญญากาศทางการเมือง และไม่ทำให้เกิดการใช้ดุลพินิจในกระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้งให้รอบคอบ ถือเป็นกระบวนการ

และขั้นตอนกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาให้ต้องปฏิบัติภายในกรอบเวลาเท่านั้น ดังนั้น ควรกำหนดกรอบระยะเวลา 30 วัน และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้า ควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

โดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 85 วรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 127 วรรคหนึ่ง

“ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อตรวจสอบเบื้องต้นแล้ว มีเหตุอันควรเชื่อว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง ทั้งนี้...”

(8) การตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช มาตรา 226 วรรคท้าย โดยบัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ปัจจุบันศาลฎีกาได้ออกระเบียบว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ซึ่งไม่ได้ผ่านการตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติและไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดด้วยวิธีพิจารณาคดีและคดีเลือกตั้ง อันเป็นกระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง เห็นควรให้มี “พระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง พ.ศ... ซึ่งพระราชบัญญัติได้กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน กระบวนพิจารณา คำพิพากษาหรือคำสั่งและสิทธิในการอุทธรณ์ คำพิพากษาคด้วย อันเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบการใช้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทย

บรรณานุกรม

- พหลวัฐษ์ อินทรบุญสม, “มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาคดีเลือกตั้งของประเทศไทย” (2563) 1:1
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พัฒนภูมิ ผ่องบุล และคณะ, “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในอำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” (2564) 7:1 วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ และ ชีระวัฒน์จันทิก, “ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติ
งานของฝ่ายสอบสวนในระบบงานยุติธรรม” (2560) 8:1 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- วัชรารณณ์ จุ้ยลำเพ็ญ, คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563).
สถาบันพระปกเกล้า, รายงานวิจัยบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า, 2540).
- สตติธร ธนานิธิโชติ และ ปัทมา สุปคำปึง, รัฐธรรมนูญใหม่ที่ดีคนไทยปรารถนา (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558).
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อการควบคุม
และจัดการเลือกตั้ง (5 เมษายน 2563) เว็บไซต์ < <https://www.ect.go.th/>>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร (10 เมษายน 2563) เว็บไซต์ <https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=50648>.

